

פרי קודש היולאים

לעילוי נשמת
נינת רבינו הגה"ק זצ"ל
מרת גאלדא פרקש ע"ה בת
הרה"ח חיים יחזקאל לאזר
ז"ל, (בת בילא בת רבקה
בת רבינו הגה"ק זצ"ל)
נלב"ע י"ח טבת תשס"ח
תנצב"ה

פר' ויחי תשפ"ג

בס"ד, גליון מס' 44

מתורתו ומורשתו של רבינו הגה"ק הילל זצ"ל
אברק"ק סאסרעגען זי"ע

פר' ויחי

המניח בן צדיק כאילו לא מת

שים נא ידך פתחת ירכי וְעֲשִׂיתָ עֲמָדֵי חֶסֶד וְאָמַת וּגו'

(בראשית מז, כט)

הק' שבמיתתו הכריז ר' חייא שבטלה כהונה (כתובות קג, ב; ועיי"ש בתור"ה
ואתו היום) שאין אצלו דין טומאת מת כי הוא כחי.

ולפי זה אפשר לתרץ את קושית השל"ה, דמכיון שיעקב אבינו
משאיר בן צדיק הרי הוא כחי ולא נאמר עליו "ונחלתי שמתם לתועבה
בחייכם" ושפיר אפשר להביאו לארץ ישראל.

וזה מה שהשיב לו יוסף "אנכי אעשה כדברך", שאצווה לבניי גם
כן שאחרי חיי ימשיכו לילך בדרך התורה והמצוות, וגם זה יזקף לך
כי "החוט המשולש לא במהרה ינתק" (קהלת ד, יב) ומי שהוא ובנו ובן
בנו הולכים בדרך התורה יזכה להיות תמיד איש חי (ע"ד שאמרו חז"ל בבא
מציעא פה, א עיי"ש).

(ח"א קכד)

הקשה השל"ה הק' (פר' ויחי ד"ה וכל הענין) בשם הזוה"ק, האיך בקש
יעקב אבינו ע"ה להקבר בארץ ישראל הרי אמרו חז"ל (ירושלמי כלאים
פ"ט סוף ה"ד; כתובות פ"ב סוף ה"ג) כי מי שנפטר בחוץ לארץ ומובא להקבר
בארץ ישראל עליו נאמר (ירמי' ב, ז) "ונחלתי שמתם לתועבה בחייכם
וגו'". ומתרץ שבכל מקום שהלך יעקב אבינו גם בחוץ לארץ ה' זה
אוריא דארץ ישראל וכמו שאמר לו הקב"ה (לעיל מז, ד) "אנכי ארד עמך
מצרימה" עכת"ד¹.

ולו נראה כי הנה אמרו חז"ל (בבא בתרא קטז, א) שכל המניח בן צדיק
כאילו לא מת, ולכן בקש יעקב מיוסף שאף אחר מיתתו יתנהג על פי
רצון ד' וזה ייזקף לזכותו שאף אחרי חיייו יהיה כחי, וזהו חסד של
אמת "חסד שעושים עם המתים" שהרי הם כחיים. וכמו אצל רבינו

הצדיקים מוזנים את בניהם אחריהם והרשעים בהיפך

וַיִּתְחַזַּק יִשְׂרָאֵל וַיֵּשֶׁב עַל הַמְּטָה

(בראשית מח, ב)

ברש"י לעיל יח, יט) אבל הרשעים אין להם תקומה, כמו שאמרו חז"ל (יומא
פז, א) "אשריהם לצדיקים לא דיין שהן זוכין אלא שמזכין לבניהם
ולבני בניהם עד סוף כל הדורות וכו' אוי להם לרשעים לא דיין
שמחייבין עצמן אלא שמחייבין לבניהם ולבני בניהם עד סוף כל
הדורות, הרבה בנים היו לו לכנען שראויין ליסמך כטבי עבדו של רבן
גמליאל אלא שחובת אביהם גרמה להן".

וזהו הרמז במסורה, "ויתחזק ישראל וישב על המטה", כי אפילו
אחרי מיתתו הרי הוא כחי בזכות בניו הצדיקים, מה שאין כן הרשעים
וההמן נופל על המטה" כי הוא רשע ובניו רשעים ואין לרשעים תקוה.

(ח"ב שלג)

כתב בעל הטורים², "על המטה ב' במסורה, "וישב על המטה",
והמן נופל על המטה" (אסתר ז, ח). שהצדיקים אפילו כשהן חלשים
מתחזקים שנאמר ויתחזק ישראל וישב על המטה, והרשעים אפילו
בתוקפן הם נופלים שנאמר והמן נופל על המטה". עכ"ל.

נראה לפרש על פי דברי רש"י על הפסוק (לעיל מז, לא) "וישתחו
ישראל על ראש המטה, הפך עצמו לצד השכינה וכו', ד"א על ראש
המטה, על שהיתה מטתו שלימה ולא הי' בה רשע וכו'". ואפשר
לפרש ששני הפי' אחד הם, שהודה להשי"ת שזכה שתהא מטתו
שלימה, כי כל המעמיד בן צדיק כאילו לא מת (בבא בתרא קטז, א; הובא

על ידי האחדות זוכים כולם לברכות כולם

כָּל אֵלֶּה שְׁכָטֵי יִשְׂרָאֵל שְׁנַיִם עָשָׂר וְזֹאת אֲשֶׁר דָּפַר לָהֶם אֲבִיהֶם וַיְבָרְךָ אוֹתָם אִישׁ אֲשֶׁר פְּכַרְכְּתוּ בְּרַךְ אֹתָם

(בראשית מט, כח)

חטיפתו של זאב ולנפתלי קלותו של אילה, יכול שלא כללן כולם בכל
הברכות תלמוד לומר "ברך אותם". ויש להבין, אם אכן ברך את כולם

פירש רש"י "לא היה לו לומר אלא "איש אשר כברכתו ברך אותו"
מה תלמוד לומר "ברך אותם", לפי שנתן ליהודה גבורת ארי ולבנימין

¹ ועיין עוד לעיל פר' ויצא ד"ה הארץ אשר.

² דברי בעל הטורים אלו כתובים לעיל מז, לא על הפסוק "וישתחו ישראל על ראש המטה", אך הם שייכים לכאן דכתיב "ויתחזק ישראל וישב על המטה".

"...ואולי אם המצא תמצא איזה דברי אגדה אשר ראוי לאמרם
בשבילי, אולי אבנה גם אני בעבורכם..."
(שם בהקדמה)

"וזאת באתי לרשום איזה ליקוטים למען ירוץ הקורא, ולאמר
בשבילי איזה דבר בכל שבוע..."
(קודש היולאים ח"א עמ' ז)

בברכת כל אחד ואחד, למה אם כן לא ברך מלכתחילה את כולם כאחד. ונראה לומר, דבאמת ברך את כל אחד ברכה בפני עצמו - לעצמו, אלא שהוסיף וברכם שאם יהיו כולם באחדות, אזי "גדול השלום" שהוא כלי מחזיק ברכה לישראל (עוקצין פ"ג מ"ב), שאז כולם נחשבים

כגוף אחד עם אברים מחולקים, שבחיטיב עם אחד ייטב עם כל הגוף. וזהו שאמר הכתוב "כל אלה שבטי ישראל שנים עשר וזאת אשר דבר להם אביהם", והיינו כאשר יהיו שבטי ישראל בשלום, אזי יזכה כל אחד ל"איש אשר כבדתו ברך אותם", שלכל אחד יגיעו ברכות כולם. (ח"א קל)

דברי התענוגים

מאת רבינו בנימין וואלף בן רבנו יואל זצ"ל רייכלס אב"ד שאפי, מח"ס "דברי התענוגים"
חותנו של רבינו הגה"ק הילל הזקן זצ"ל אב"ד אייבשיץ

רק אחרי העברת הבכורה ליוסף הסביר לו יעקב מדוע נקברה רחל בדרך
'ואני בבואי מפדן מתה עלי רחל וגו' ואקברה שם בדרך אפרת'
(בראשית מח, ז)

אבל בוודאי שאין הדבר כן, וזכות מסירת הסימנים לאחותה היא העומדת לישראל בגלותם. כדאיתא במדרש רבה (ב"ר פב, י), מה ראה אבינו יעקב לקבור את רחל בדרך אפרת. אלא צפה יעקב אבינו שהגלויות עתידות לעבור שם, לפיכך קברה שם, כדי שתהא מבקשת עליהם רחמים. ועוד מצינו במדרש (איכ"ר פתיחתא כד), מהי בקשת הרחמים של רחל אמנו, וז"ל, ומה אני, שאני בשר ודם עפר ואפר, לא קנאתי לצרה שלי ולא הוצאתיה לבושה ולחרפה, ואתה מלך חי וקיים רחמן, מפני מה קינאת לעבודת כוכבים שאין בה ממש, והגלית בני ונהרגו בחרב ועשו אויבים בם כרצונם. מיד נתגלגלו רחמיו של הקב"ה ואמר, בשבילך רחל אני מחזיר את ישראל למקומן וכו', כי יש שכר לפעולתך וגו' ושבנו בנים לגבולם, ע"כ. ומוכח דשפיר עבדה רחל שמסרה את הסימנים, שהרי על זה נאמר 'יש שכר לפעולתך'.

ועל פי כל זה יתורצו הדקדוקים הנ"ל. שכשאמר יעקב ליוסף, 'ונשאתי ממצרים וקברתני בקבורתם', הבין יוסף שרחל נקברה בדרך עפ"י הדיבור, אלא שהיה סבור שהטעם הוא כיון שזוללה בשכיבת הצדיק, או משום שלא עשתה כדון במסירת הסימנים כנ"ל. אבל כשאמר יעקב ליוסף, 'ועתה שני בניך וגו', ופירש"י, בחשבון שאר בני חם ליטול חלק בארץ איש כנגדו. ובהמשך פירש, 'שכם אחד', היא הבכורה שיטלו בניו שני חלקים, עכ"ל. והבכורה הלוא ניתנה להם בזכות הצניעות של רחל במסירת הסימנים, כדאיתא בגמרא. ואם כן, כיון דשפיר עבדה, מעתה הוצרך יעקב לבאר ליוסף, 'וידעתי שיש בלבך עלי תרעומת. אבל דע לך, שעל פי הדיבור קברתיה שם, שתהא לעזרה לבניה כשיגלה אותם נבזראדן וכו', יצאת רחל על קברה ובוכה ומבקשת עליהם רחמים וכו', והקב"ה משיבה, 'יש שכר לפעולתך', דהיינו שכר על מסירת הסימנים, דשפיר עבדה, וכדין ניתנה לה הבכורה, ודוק.

'ועתה שני בניך הנוולדים לך בארץ מצרים וגו' אפרים ומנשה כראובן ושמעון יהיו לי וגו'. ואני בבואי מפדן מתה עלי רחל בארץ כנען בדרך וגו' ואקברה שם בדרך אפרת הוא בית לחם. פירש רש"י, ואע"פ שאני מטריח עליך להוליכני להיקבר בארץ כנען, ולא כך עשיתי לאמך וכו', וידעתי שיש בלבך עלי תרעומת. אבל דע לך, שעל פי הדיבור קברתיה שם, שתהא לעזרה לבניה כשיגלה אותם נבזראדן, והיו עוברים דרך שם, יצאת רחל על קברה ובוכה ומבקשת עליהם רחמים. שנאמר 'קול ברמה נשמע רחל מבכה על בניה' וגו', והקב"ה משיבה, 'יש שכר לפעולתך נאום ה' ושבנו בנים לגבולם'.

ויש להבין, מדוע לא נימק יעקב את קבורתה של רחל בדרך מיד אחר שאמר ליוסף והשביעו, ונשאתני ממצרים וקברתני בקבורתם. ומדוע הסביר זאת רק אחרי שאמר לו, 'ועתה שני בניך וגו'. ועוד, למה לא היה די באומרו, 'על פי הדיבור קברתיה שם'. ואמאי הוצרך לבאר, 'שתהא לעזרה לבניה כשיגלה אותם נבזראדן' וכו'.

והנראה לי ליישב על נכון, דאיתא במסכת בבא בתרא (דף כג.), מה ראה יעקב שנטל בכורה מראובן ונתנה ליוסף וכו'. ראויה היתה בכורה לצאת מרחל, אלא שקדמתה לאה ברחמים. ומתוך צניעות שהיתה בה ברחל החזירה הקב"ה לה. ומאי צניעות היתה בה ברחל, סימנים שמסר לה יעקב לרחל ומסרתה ללאה.

ולכאורה יש לפקפק ולומר, דרחל לא עשתה טוב שמסרה את הסימנים ללאה. חדא, שהיתה עלולה לגרום מכשול של בני תמורה (נדרים כ:), כמו שהקשו באמת המפרשים [- ראה במג"א וא"ר]. ועוד, דממה נפשך, אם יעקב ישאנה אחרי לאה, תגרום לו בזה לישא שתי אחיות. ואם לא ישא אותה, נמצא שזוללה במשכב הצדיק. וכמו שפירש רש"י לעיל בפרשת ויצא (ל, טו), שלפיכך לא זכתה להיקבר עמו.

לקבלת הגליון בעז"ה מידי שבוע, וכן לקבלת גליונות קודמים, להנצחה והודעה על שמחה

נא לשלוח לכתובת: info@Kodesh-Hilulim.com

כמו"כ כל מי שיכול להעשיר ברעיונות ומאמרים וכדו' למטרות הגליון נא לשלוח לכתובת הנ"ל.